

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 1,260 ลบ.ม.

ในปัจจุบัน พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ทุกภาคของประเทศเป็นพื้นที่เพาะปลูกรนอกเขตชลประทานมีเนื้อที่ 104.12 ล้านไร่ จากจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของประเทศประมาณ 131 ล้านไร่ ซึ่งพื้นที่นอกเขตชลประทานต้องอาศัยน้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก อีกทั้งความผันแปรเนื่องจากฝนตกไม่พอมะกับความต้องการ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำการเกษตรผลผลิตที่ได้รับไม่ดีเท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่า "น้ำคือชีวิต" ดังพระราชดำรัส ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2529 ความตอนหนึ่งว่า "หลักสำคัญว่า ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ "

กรมพัฒนาที่ดินได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ระบบส่งน้ำในไร่นาปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งผลิตของชุมชน กักเก็บน้ำ และนำน้ำเข้าสู่ไร่นาให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างเพียงพอสามารถปลูกพืชได้หลากหลายชนิดแต่ก็ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้น การปรับเปลี่ยนวิธีการโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมออกค่าใช้จ่ายเพื่ออุดหนุนเป็นบางส่วน จะทำให้สามารถนำงบประมาณมาขยายการบริการและรองรับความต้องการของเกษตรกรได้มากขึ้น กล่าวคือ การอุดหนุนน้ำ 1 บ่อ ขนาด 1 ,260 ลบ.ม.เกษตรกรเจ้าของที่ดินต้องจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าเคลื่อนย้ายเครื่องจักรกลร่วมด้วย สำหรับค่าเช่าเครื่องจักรกลและการบริหารจัดการ รัฐบาลจะให้การสนับสนุนรวมทั้งให้คำแนะนำการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วันที่ 29 มิถุนายน 2547 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแนวทางการดำเนินงานการอุดหนุนน้ำแบบเกษตรกรมีส่วนร่วมในพื้นที่ทำการเกษตรของการเกษตรที่มีความสมัครใจตามที่กล่าวข้างต้นและหากมีปัญหาเรื่องแหล่งเงินกู้ กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธกส.) กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้การสนับสนุนแหล่งเงินกู้ให้กับเกษตรกร

วันที่ 17 สิงหาคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการอุดหนุนน้ำ เร็ มตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา เป้าหมายดำเนินการปีละ 100,000 บ่อ เมื่อดำเนินการปีแรกแล้วให้มีการประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและทบทวนเป้าหมายการดำเนินการ ในปีต่อไป

สำหรับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่เพื่ออุดหนุน มีดังนี้

1. บริเวณที่จะทำการอุดหนุนเก็บน้ำประจำไร่นา จะต้องเป็นพื้นที่ลุ่มหรือในพื้นที่เหมาะสมแก่การทำนา ความลาดชันของพื้นที่ไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์
2. สระที่จะขุดต้องมีพื้นที่รับน้ำทำไม่น้อยกว่า 8 เท่า ของขนาดสระ โดยให้สังเกตจากร่องน้ำหรือสัมภาษณ์หาข้อมูลประมาณน้ำท่าในพื้นที่ประกอบการพิจารณา
3. บริเวณที่จะขุดสระจะต้องเป็นดินที่มีดินเหนียวปนอยู่ไม่น้อยกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ ตลอดความลึก 3 เมตร จากผิวดิน
4. ความลึกของสระจะต้องไม่เกิน 3 เมตร
5. สระที่ขุดจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นบริเวณพื้นที่รับน้ำของพื้นที่ที่มีการแพร่กระจายของดินเค็ม ทั้งนี้ให้ยกเว้นพื้นที่ ที่ได้มีการจัดทำระบบป้องกันการแพร่กระจายของดินเค็มอย่างดีแล้ว

6. สระเก็บน้ำ มีความจุอย่างน้อย 1,260 ลบ.ม. ตามปริมาณงานดินชุด กรณีชุดสระในที่ลุ่ม ความจุของสระเก็บน้ำจะมากกว่า 1,260 ลบ.ม.

7. สระเก็บน้ำ ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามรูปแบบมาตรฐาน อาจเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือรูปแบบอื่นได้

การเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1. ติดต่อกับหมอดินอาสา ไปพบหมอดินอาสาพร้อมแจ้งประสงค์ว่าต้องการมีสระน้ำในพื้นที่ไร่นาของตนเอง พร้อมกรอกแบบฟอร์ม แจ้งความประสงค์ของแหล่งน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลบ.ม. และระบุจำนวนที่ต้องการ

2. หรือติดต่อกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต หรือสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ที่อยู่ในจังหวัดใกล้บ้านของท่าน

3. หรือติดต่อทีมงานให้คำปรึกษาการก่อสร้างแหล่งน้ำประจำไร่นา ฝ่ายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กองช่าง กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โทรศัพท์ 0 2579 8583 โทรสาร 0 2941 2078

E-mail : egd_5@ldd.go.th

การดำเนินงาน

การดำเนินการขุดสระน้ำขนาด 1,260 ลบ.ม. ในพื้นที่เกษตรกร โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 2,500 บาท/บ่อ

1. การเตรียมความพร้อมของเกษตรกร

- สำรวจเกษตรกรที่มีความต้องการสระน้ำ

- พิจารณาความเหมาะสม เช่น การถือครองที่ดิน พื้นที่ดำเนินการ การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

- คัดเลือกเกษตรกร

2. การเก็บเงินสมทบจากเกษตรกรเก็บเงินสมทบจากเกษตรกรจำนวน 2,500 บาท โดยผ่านบัญชี ชกส.

3. ดำเนินการขุดสระน้ำ ส่งเสริมและติดตามการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง

**** ถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือเข้าถึงความรู้/การบริการได้ที่ สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี โทร.แฟกซ์. 035-454081

E mail: spb01@ldd.go.th เว็บไซต์ <http://r01.ldd.go.th/spb/>